

احمد ابوالفتحی

جدال شک و ایمان

درباره پل خواب، فیلمی از اکتای براهنی

مشهور است که پس از نمایش پل خواب در جشنواره فجر سال گذشته، یکی از منتقدان گفته بود این فیلم، جنایت و مکافات بود که جنایت داشت و مکافات نداشت. البته حرف آن منتقد قابل درک است.

آنچه که یک اثر را شکل می‌دهد، تنها متن آن اثر نیست. آنچه پیرامون متن شکل می‌گیرد نیز در شکل دادن به اثر، تأثیرگذار است و از جمله انتظاراتی که پیرامون اثر اکتای براهنی شکل گرفته بود، این بود که ما به تماشای اقتباسی از جنایت و مکافات خواهیم نشست.

اما فیلم انتظاری که ما از یک اقتباس جنایت و مکافات داریم، برآورده نمی‌کند. راسکلیفک در جنایت و مکافات همچون شاتوف در زمان شاپتین یا یوان کارامازوف در برادران کارامازوف دچار مسئله نسبت اراده انسان با اراده الهی است و قتلی که انجام می‌دهد در نگاه خودش از مونی است برای اثبات اراده اش در مواجهه با قوانین الهی.

اگر شاتوف شیاطین برای اثبات اراده، متأثر از نظریات شوپنهاور، به خودکشی میل نشان می‌داد، راسکلیفک جنایت و مکافات، با رویکردی که یادآور قرائت فاشیستی از مفهوم انسان است، مایل به دیگری عملی بود و تفکر و عمل هر دو آن‌ها تبعات عملی رویکرد نظری شوپنهاور را به چالش می‌کشد. راسکلیفک پل خواب اما اندیشمند و رنجور نیست. قتلی که انجام می‌دهد برای نفی مفهوم وجدان نیست و پس از قتل دردم عذاب وجدان دچار نمی‌شود. اگر راسکلیفک خود را بر انسان فرض می‌کرد، «شهاب» از اساس فرض خاصی درباره خودش ندارد.

تکاپوی فرار از زیر بار بدهی و بیرون کشیدن زندگی اش از اضمحلال برای او فرصت فلسفیند باقی نگذاشته است، پس عیب نیست اگر پس از قتل، او دچار مسئله وجدان نمی‌شود. راه اکتای براهنی برای اقتباس از جنایت و مکافات از مسیر داستایفسکی نمی‌گذرد.

اما مسیر او چیست؟ یک قرائت سطحی از یک اثر عمیق؟ یک اثر «ناتمام» که قتل دارد و قتل را هم خوب تصویر کرده است و تدوین قابل قبولی دارد و به تأسی از داستایفسکی که استاد توصیف فضاها، تیره و تار شهر بود، یکی از بهترین تصاویر از یک آژانس کرایه خودرو (و از اساس یکی از بهترین تصاویر از یک فضای شغلی سطح پایین) در سینمای ایران را ارائه می‌دهد و همین؟ مگر می‌شود به سراغ داستایفسکی رفت و به سراغ اندیشه فلسفی نرفت؟ نمی‌شود و اکتای براهنی هم این کار را کرده است.

اگر یک قهرمان داستایفسکی‌وار، آن کسی است که دچار پرسش‌های اگزیستانسیالیستی می‌شود و به ورطه شک می‌افتد، می‌توانیم این پرسش را از خود بپرسیم که آیا فیلم پل خواب، خالی از یک «قهرمان ایمان» است؟ «قهرمان ایمان» از اصطلاحاتی است که برآمده از اندیشه و کلام سورن کی‌یرکگور است. در «ترس و لرز» او ابراهیمی را نشان می‌دهد که دچار «جدال شک و ایمان» است. ابراهیمی که باید بین فرزند و خدا یکی را انتخاب کند. در صحنه‌ای از فیلم پل خواب، پدر (اکبر زنجانی‌پور) که هنوز از حقیقت ماجرای پسرش اطلاع ندارد، در تلویزیون، مشغول تماشای روایت هالیوودی داستان ابراهیم است.

آن صحنه که ابراهیم پذیرفته است برای آنکه «قهرمان ایمان» باشد، فرزند را در آستانه خداوند قربانی کند. صحنه فارغ شدن ابراهیم، از جدال میان شک و ایمان. در آن لحظه که پدر شهاب، مشغول تماشای آن فیلم است، هنوز اطلاع ندارد که مدتی بعد خود او نیز در موقعیتی ابراهیم‌گونه قرار خواهد گرفت. جدال او نه بین حفظ فرزند و حفظ ایمان، که بین حفظ فرزند و حفظ وجدان است. این جاست که مسیر براهنی، از مسیر داستایفسکی جدا شده است و حتی از مسیر کی‌یرکگور نیز. انتخاب او از جنس انتخاب پدران اگزیستانسیالیسم نیست.

جسارت براهنی در ارائه قرائتی بسیار شخصی از جنایت و مکافات برایم قابل ستایش است. فیلمی بود که اگر چه در برخی خطوط روایی (از جمله در خط روایی شهاب و نامزدش) دچار سردرگمی بود و اینتر به پایان رسید، اما در مجموع، توانسته بود در یک بستر اجتماعی بسیار باورپذیر، اندیشه‌ورزی جالب توجه‌ای داشته باشد. جسارت است که به سراغ داستایفسکی بروی و در میانه راه مسیر را عوض کنی و از کی‌یرکگور سراغ بگیری.

۶۰ هزار نفر به تماشای فیلم‌های پانزدهمین جشنواره فیلم فجر مشهد نشستند

استقبال شهدی‌ها از سیمرغ و سینما

عکس: محمد حسن مطهریان/شهرساز

برای تولید آثار هنری اش داشته باشد و راه حل آن تقویت اقتصاد سینما با استفاده از مشاوران و متخصصان حوزه هر سال در این ایام شور و هیجانی در فضایی سینمایی شهر به پا می‌کند و علاقه‌مندان زیادی را به سالن‌های سینمایی کشاند. رویدادی که از این حیث می‌توان آن را مثبت ارزیابی کرد اما فراتر از آن باید پرسید آورده این جشنواره، در تمام سال‌های برگزاری اش برای سینمای مشهد چه بوده است؟ پرسشی که حالا بعد از ۱۵ دوره برگزاری جشنواره می‌توان توقع پاسخی برای آن داشت.

سینما باید تبدیل به صنعت بشود

معاون هنری و سینمایی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی درباره برگزاری این دوره از جشنواره به شهرآرا گفت: خوشبختانه همه اقشار از فیلم‌ها استقبال کردند به نحوی که به طور متوسط بیش از ۸۰ درصد صندلی‌ها در زمان اکران فیلم‌ها پر می‌شد. این معنایش این است که کمکی به اقتصاد سینما در مشهد شده است و باید آن‌ها فال‌نیک گرفت. آقشین تخف‌گر درباره اقتصاد سینما در مشهد، گفت: سینما مثل یک زنجیره است که بخش پایانی آن، اکران خوب و فروش فیلم‌هاست. خوشبختانه در این بخش ما وضعیت خوبی داریم و سینماهای مشهد در زمره پر فروش‌ترین‌های کشور هستند. او درباره وضعیت تولید و مشکلات شرکت‌های سینمایی در این حوزه گفت: من همیشه می‌گویم باید نگاهمان را به اقتصاد سینما عوض کنیم. هنرمند فیلم‌ساز نباید دغدغه مالی

مدیر انجمن سینمای جوانان مشهد نیز به عنوان

مسئول برگزاری بخش سیمرغ خراسان درباره برگزاری مستمر این رویداد نگاهی امیدوارانه دارد: قرار است این بخش ادامه داشته باشد و دبیرخانه‌ای دائمی برای آن پیش‌بینی شود. در ایام برگزاری حتی پیشنهاد شد که با جشنواره فجر هم‌زمان نباشد تا مخاطبان بیشتری از آن استقبال کنند. مسئله‌ای که خواسته خود اهالی سینمای مشهد نیز هست. البته با همین شرایط برگزاری هم استقبال خوبی را شاهد بودیم، ولی به هر حال تداخل با جشنواره فیلم فجر، کمی در میزان استقبال اثرگذار بود.

نسرین شاه‌محمدی، در گفت‌وگو با شهرآرا درباره نحوه برگزاری این رویداد در سال‌های آینده گفت: من از آقای تخف‌گر هم این را خواستم و گفتم خواسته سینماگران شهر است که این جشنواره مستقل باشد و به نظر من، بهترین بخش جشنواره فجر همین سیمرغ خراسان بود. چرا که مجالس ایجاد کرد تا فیلم‌سازان مشهدی آثار خود را در معرض دید علاقه‌مندان به سینما قرار دهند. این بخش از ابتدا قرار بود تنها بخشی جنبی باشد، اما امسال کمی جدی‌تر آن را برگزار کردیم و خوشحالم که استقبال سینماگران هم خوب بود. برای دوره‌های بعد دوست داریم که دبیرخانه دائمی داشته باشیم و شهرستان‌ها را نیز فعال کنیم تا کم‌کم تبدیل به جشنواره مستقل و فراگیری بشود. البته خود برگزاری جشنواره فجر تهران در مشهد هم مهم است چون فرصت دیدن فیلم‌های جشنواره را برای مخاطب مشهدی فراهم کرد ولی این بخش هم می‌تواند مؤثر باشد. ما خراسانی‌های زیادی

علیرضا اسدی:

جوانان تئاتر مشهد جایگاه مطلوبی دارند

علیرضا اسدی، هنرمند تئاتر مشهد، در گفت‌وگو با شهرآرا در مورد جوانانی که این روزها به عرصه تئاتر مشهد راه پیدا کرده‌اند، گفت: هم‌اکنون اهالی تئاتر با رویکرد به تجربه و دانش به لحاظ توانمندی و قابلیت جایگاه مطلوبی دارند. چه بسا جوانانی که گاهی دیدن آثارشان باعث شگفتی می‌شود که چطور در عین جوانی به مرزهای پختگی رسیده‌اند.

وی ادامه داد: چندی قبل به دیدن نمایش یاینستولوی رفتیم. در پایان نمایش تماشاگر تصور نمی‌کرد که این اثر خلاقانه و سرشار از مفاهیم عمیق، کارگردان جوانی چون محمد حسن نیازی و نویسندگی جوان همچون سهند خیرآبادی داشته است. این قوت و پشتکار جوانان که با خلاقیت و دانش عجین شده است ما را به این باور می‌رساند که

نتیجه خوب یک همکاری مشترک

گفت‌وگو با مهدی دآوری تهیه‌کننده برنامه تلویزیونی سیمرغ ۱۵

عکس: مصطفی عباسی/شهرساز

از ظرفیت همه‌جبهه‌های منتقد استفاده کنیم تا مردم چهره‌های مختلفی را در برنامه ببینند. از این برنامه در مورد استقبال مردم از این برنامه به توجیه بیشتر کنید. گفت‌وگوها را فشرده‌تر و همراه با تأکید بر اصل مطلب انجام دهید و ما هم سعی کردیم همین روال را پیش بگیریم و با خیلی از چهره‌های جدید آشنا شدیم و از نظرات خیلی از دوستان استفاده کردیم. در مورد اینکه گفت‌وگوها نیز به چه صورت باشد، با توجه به اینکه برنامه مشارکتی بود، تصمیم گرفتیم که چهره دیگری بخش‌های مهمان ویژه را اجرا کند و به نظر من در کل برنامه خوبی شد.

خوبی برای آمارگیری میزان مخاطبان برنامه است اما تعداد زیادی از افراد هم که برنامه را می‌بینند، تمایلی برای ارسال پیامک به برنامه ندارند، بنابراین می‌توان گفت در کل استقبال از برنامه خوب بود طوری که حتی ما پیامک‌هایی از استان‌های دیگر در طول برنامه داشتیم.

از آن تهیه‌کننده در مورد ادامه داشتن این برنامه بعد از پایان جشنواره فیلم فجر نیز گفت: ما هم دوست داریم این اتفاق بیفتد و امیدوارم زمینه کمک‌های دیگر سازمان‌ها هم برای ادامه برنامه وجود داشته باشد. به طور مثال شهداری با توجه به نگاه فرهنگی که دارد خیلی می‌تواند به ادامه داشتن این برنامه کمک کند.

او افزود: مدیران شبکه هم استقبال کردند تا برنامه‌ای به این شکل با فضایی بهتر و پیش‌تولید به روزتر، حداقل یک‌بار در هفته با زمان بیشتر روی آنتن برود و از منتقدانی که خارج استان هستند نیز استفاده شود تا بتوانیم برنامه بهتری را تولید کنیم. ما ظرفیت‌های خیلی خوبی داریم و امیدوارم که همه دست به دست هم بدهند و یک برنامه خوب را با استفاده از ظرفیت‌های استانی روی آنتن شبکه خراسان رضوی ببریم. داوری تصریح کرد: من در پایان از همه مدیران شبکه استانی خراسان رضوی، مدیران شهرداری مشهد و مدیرعامل مؤسسه فرهنگی شهرآرا تشکر می‌کنم که مساعدت داشتند تا ما این برنامه را به‌طور زنده پخش کنیم.

«روزمرگی» در نگارخانه فردوسی

نمایشگاه گروهی عکس با عنوان «روزمرگی» که روز گذشته، ۲۳ بهمن در نگارخانه فردوسی گشایش یافته است تا پنجمین ۲۶ بهمن سال جاری ادامه خواهد یافت.

در این نمایشگاه آثار ۴۰ هنرمند از جمله علی احمدی، سپیده احمدی، مجتبی احمدیان، عادل اردکانی، علی ارقندی، الهه باقری، ریحانه پناهی، حنا جهان‌بخش، هانیه چمنی، الناز جوب‌تراش، دینا حاجی لشگری، مریم حسن‌زاده و برخی دیگر از هنرمندان برای علاقه‌مندان به نمایش گذاشته می‌شود.

نمایشگاه دائمی هنر در نگارخانه رضوان

نمایشگاه دائمی هنر با هدف کمک به اقتصاد هنر در نگارخانه رضوان مشهد برگزار شد. محمد ظریف‌صدر در گفت‌وگو با فارس با اشاره به اینکه مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس در طول عمر ۲۰ ساله خود، هدفی برای فروش آثار خود نداشته است، اظهار کرد: برای نخستین بار، نمایشگاه دائمی هنر با هدف کمک به اقتصاد هنر در نگارخانه رضوان مشهد برگزار شده است. وی با اشاره به اینکه برای نخستین بار مجموعه هنری رضوان اقدام به فروش گنجینه آثار خود کرده است، گفت: به فروش گذاشتن آثار هنرمندان در این نمایشگاه فرصتی برای کمک به اقتصاد آن‌هاست.

از میان خبرها

«هاری» به سینماها رسید

پوستر فیلم سینمایی «هاری»، ساخته امیراحمد انصاری، هم‌زمان با آغاز اکران فیلم رونمایی شد. به گزارش ایسنا، «هاری» به کارگردانی امیراحمد انصاری و تهیه‌کنندگی مهدی مددکار از روز گذشته ۲۳ بهمن ماه در گروه سینمایی آزاد اکران خود را آغاز می‌کند. «هاری» نوشته امیرعلی محسنیان، یک اثر اجتماعی است و هنگامه قاضیانی، علیرضا کمالی، جمشید هاشم پور، مینا ساداتی، حسین سلیمانی و میلاد کی‌مراز بازیگران آن را تشکیل می‌دهند.

«دختران حوا» به آی فیلم می‌آیند

مجموعه تلویزیونی «دختران حوا» به کارگردانی حسین سهیلی زاده از سه شنبه ۲۴ بهمن روانه آنتن آی فیلم فارسی می‌شود. به گزارش باشگاه خبرنگاران جوان، سریال تلویزیونی «دختران حوا» که پیش از این در سال ۹۱ از شبکه پنج پخش شده بود، پس از پایان سریال «دختران» به نمایش گذاشته می‌شود. یکتا ناصر، پوریا پورسرخ و امیرحسین رستمی در این سریال نقش آفرینی می‌کنند. «دختران حوا» از ۲۴ بهمن ساعت ۱۸ هر روز روانه آنتن می‌شود.